

Cracklands

Een waarschijnlijk crackverslaafde vrouw ruziet met een gemeenteambtenaar die de wijk rond het Parque União in Rio probeert schoon te vegen.

Foto Christophe Simon / AFP

Een politieman fouilleert een crackroker bij Parque União in Rio.

Foto Christophe Simon / AFP

Een crackverslaafde vrouw wordt afgevoerd. Serginho (r.) verloor zijn armen bij het treinsurfen.

Foto's AFP, AP

Een zwaarbewapende politieman in een van de sloppenwijken van Rio staat op het punt een crackverslaafd kind op te pakken.

Foto Christophe Simon / AFP

AP

Een gewapende drugskoerier poseert voor een verkooppunt van drugs in een sloppenwijk.

Foto Felipe Dana / AP

Brazilië probeert het groeiende crackprobleem in Rio aan te pakken door verslaafden aan te houden en gedwongen te laten afkicken. Het lijkt een uitzichtloos plan.

MARJOLEIN VAN DE WATER

Twee uitgemergelde lichamen liggen innig verstrengeld op een stuk karton. Het meisje draagt een grauw onderbroekje met hemd, de jongen een gescheurde zwembroek. Hun blote voeten zijn bedekt met een dikke laag vuil, hun haren plakken in klitten op het hoofd. De twee zijn in diepe slaap, terwijl om hen heen zo'n zeventig andere daklozen crack roken of versuft voor zich uit staren.

Op een brede stoep naast Avenida Brasil, de belangrijkste doorgaande weg van Rio de Janeiro, wonen drugsverslaafden onder geïmproviseerde afdakjes tussen het afval. 'Cracolândia', zo noemen Brazilianen dit soort plekken, waar tientallen tot soms enkele duizenden gebruikers bij elkaar komen om crack te roken: 'crackland'.

Er zijn legio cracolândias in Brazilië. Uit onderzoek van de universiteit van Sao Paulo blijkt dat het aantal Braziliaanse crackgebruikers sinds 2005 is verdubbeld naar bijna drie miljoen, dat is 1,5 procent van de bevolking. Alleen in de Verenigde Staten ligt dat percentage hoger. De regering lanceerde in 2011 een plan om de 'crack epidemie' te bestrijden. Ze stelde daarvoor 1,5 miljard euro beschikbaar. Met een deel van dat geld houden speciale teams 'razzia's' waarbij verslaafden met geweld in busjes worden afgevoerd, zodat de straten kunnen worden schoongemaakt.

Vorig jaar begon de gemeente Rio met gedwongen opnamen in afkickklinieken van minderjarigen die bij de acties worden opgepakt. Sinds vorige week past ze dit stramien ook op volwassenen toe. De 'opgeveegde' verslaafden moeten in vijftien dagen afkicken, en worden dan weer vrijgelaten. In tegenstelling tot Sao Paulo, waar verslaafden alleen na een gerechtelijk bevel verplicht kunnen worden opgenomen, is in Rio een 'medische noodzaak' voldoende. 'Deze mensen kunnen zelf geen beslissingen nemen', zegt Eduardo Paes, burgemeester van Rio de Janeiro en voorstander van het programma.

Niet iedereen is enthousiast. 'Om te beginnen is het in strijd met de Grondwet, die het recht op vrijheid van beweging garandeert', zegt epidemioloog Fransisco Bastos van onderzoeksinstituut Fiocruz. Bastos doet dertig jaar onderzoek naar drugsgebruik en analyseert nu voor de regering het crackprobleem. 'We hebben veel te weinig capaciteit om dit programma succesvol te maken.' Dat bleek al na de eerste 'opveegactie' dinsdag. De gemeente had geen plaats voor de 29 opgepakte gebruikers en bracht hen onder in ziekenhuizen. 'Er zijn minstens tien keer zo veel opvangcentra, psychiaters en verplegers nodig', aldus Bastos.

Crack is gemaakt van cocapasta, ook de basis van cocaïne. Een portie kost in Rio ongeveer 2 euro, maar er zijn ook kleinere 'kristallen' voor 80 cent. De gebruiker raakt direct na het roken in een euforische en gedachteloze toestand, om binnen een paar minuten weer terug te keren in de realiteit, met maar een wens: méér.

Zittend op sinaasappelkistjes verkopen de gebruikers aan de Avenida Brasil water aan andere verslaafden. De plastic bekertjes vinden gretig aftrek, niet zozeer vanwege het water, als wel om het aluminium deksel. Daar leggen ze de 'crackkristallen' op, houden er een aansteker bij en inhaleren de damp diep. Anderen, zoals een hoogzwangere tiener die met een glazige blik tegen een muur aanhangt, gebruiken een doorzichtig buisje om de crack in te verhitten.

'Je ziet hier de verschoppelingen van de maatschappij', zegt Valdir Assimello (24), al tien jaar verslaafd. 'Het is vernederend, dit leven, uitzichtloos', zegt hij. Assimello praat snel en onsamenhangend, zijn lichtbruine ogen schieten heen en weer onder zijn lange wimpers. Hij heeft nooit geprobeerd te stoppen want is 'bang voor wat er na komt'. Hij is fel tegen een gedwongen opname: 'Ik stop wanneer ik er zelf klaar voor ben. Misschien komt de dood eerder.'

Soms vallen doden bij de acties van de gemeente omdat de angstige verslaafden in paniek de weg op rennen. Nadat in januari een 10-jarige jongen zo stierf, besloot de gemeente de operaties voortaan 's nachts uit te voeren. Dan is er minder verkeer. 'De gebruikers voelen zich opgejaagd', zegt Robert Smits, oprichter en voorzitter van Remer, een hulporganisatie voor straatkinderen in Rio. 'We zien dat ze naar buurten vluchten waar ze niet bekend zijn. Dit maakt hen kwetsbaarder voor misbruik en geweld.'

De hulpverleners lopen dagelijks de cracolândias af, praten met

jeugdige gebruikers en proberen hen over te halen hulp te aanvaarden. De regeringsstrategie werkt niet, vindt Smits: 'Dit probleem moet integraal worden aangepakt met voorlichting en psychische zorg. Nu worden ze na het afkicken weer de straat op gegooid.'

'Slechte politiek', vindt onderzoeker Bastos, 'bedacht door mensen die nog nooit een drugsgebruiker van dichtbij hebben gezien.' Volgens hem is de maatregel bedoeld om de straten schoon te vegen. 'Ik geloof niet dat ze ons echt proberen te helpen', zegt Assimello terwijl hij toekijkt hoe twee meisjes vechten om een paar kapotte teenslippers. 'Ze willen ons alleen maar onzichtbaar maken.'

'Ik stop met crack wanneer ik er zelf klaar voor ben. Misschien komt de dood eerder,,